

Asia: VN/16561/2024

Toimenpiteitä lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi - työryhmän muistio

Palautteen antajan palaute

2.1 Vahvistetaan väestöpolitiikan ja syntyvyyden koordinaatiota sekä tietopohjaa

Aihe: Väestölliseen muutokseen sopeutuminen ja varautuminen

Muiston alussa todetaan:

Samalla kun yhteiskunnan on sopeuduttava väestörakenteen muutokseen, on myös tärkeää tukea yksilöiden lapsitoiveiden toteutumista ja siten vaikuttaa syntyvyyteen.

Muistiossa keskitytään jälkimmäiseen: lapsitoiveiden tukemiseen ja syntyvyyden kohentamiseen.

Painottaisimme ensiksi mainitun ensimmäisen asian tärkeyttä. Se on paljon merkittävämpi asia.

Väestöllinen muutos on valtava: Vuonna 2010 Suomi oli maailman kolmanneksi ikääntynein maa, ja sen jälkeen on nähty kolmanneksen pudotus syntyvyydessä. Lisäksi erilaiset polarisaatiot ovat voimakkaita, esim. meillä on ilmeisesti maailman suurin lapsettomaksi jäävien osuus. Lapsettomuus liittyy usein puolisoittomuuteen, yksinasumiseen, huono-osaisuuteen. Parisuhteet purkautuvat yhä nopeammin, ja yhä usemmin ennen kuin ensimmäistäkään lasta syntyy.

Vaikka tekisimme lapsilukutoiveiden toteutumiselle kaiken voitavamme, on täysin epärealistista odottaa, että syntyvyys kasvaisi nopeasti ja voimakkaasti niin, että sosiaalisen ja taloudellisen kestävyden ongelma korjaantuisi.

Olisi tärkeää siirtää huomio siihen, että sopeudutaan jo nähtyyn ja varaudutaan tulevaisuudessa nähtävään muutokseen.

Suomi tarvitsee kokonaisvaltaista strategiaa, joka keskittyy sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden ylläpitämiseen matalan syntyvyyden oloissa. Mukana on oltava myös työhön johtava maahanmuutto. Alueellista kehitystä on pohdittava realismin pohjalta monien alueiden tyhjentyessä ja ikääntyessä voimakkaasti.

Väestöpolitiikka koskee kaikkia hallinonaloja ja sitä on tehtävä pitkäjänteisesti, hallituskausien yli.

Asiasta on paljon tutkittua tietoa. Sitä mielellämme kerromme jatkossakin.

Erinomaista ja ilahduttavaa on, että väestöennusteiden kehittäminen mainitaan työryhmän suosituksissa. Kyseessä on tärkeä asia, koska väestöennusteita käytetään suunnittelussa ja päätöksenteossa erittäin paljon. Tässä linkki blogikirjoitukseemme

"Puutteellisia väestöennusteita puutteellisilla resursseilla".

<https://fluxconsortium.fi/fi/puutteellisia-vaestoennusteita-puutteellisilla-resursseilla/>

2.2 Kuullaan nuorten näkemyksiä ja vahvistetaan yhteiskunnallista ymmärrystä syntyvyyskehityksestä ja lapsitoiveiden tukemisesta

-

3.1 Lisätään nuorten ja nuorten aikuisten hedelmällisyystietoisuutta

-

3.2 Vahvistetaan hedelmällisyysneuvontaa ja -palveluita

-

3.3 Hedelmöityshoidot

-

4.1 Tuetaan nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyttä

-

4.2 Tarjotaan suosituksia nuorten aikuisten ruutuajan määrään ja laatuun

-

4.3 Tarjotaan tukea nuorten aikuisten parisuhteisiin

-

5.1 Nostetaan koulutustasoa ja helpotetaan opiskelun ja vanhemmuuden yhteensovittamista

Koulutukseen panostamisen kohdalla ei tuoda erityisesti esille miesten koulutustasoa. Miehet ovat jääneet koulutuksessa jälkeen naisista niin paljon, että käyttämätöntä potentiaalia on miehissä varmasti ja miesten kouluttautuminen todennäköisesti edistäisi perheellistymistä. Myöskään ei mainita, että ulkomaalaistaustaisen väestön kasvaessa heidän (maahanmuuttajien, heidän lastensa) koulutustason nostaminen on hyvin merkittävä haaste. Lisäksi liittyen perheen ja työn yhteensovittamiseen: jos koulutustaso nousee, niin nämä kysymykset tulevat todennäköisesti yhä tärkeämmiksi.

Koulutusinvestoinnin osalta on yksi väärinymmärrys: Johtamani hankkeen tutkijoiden (Myrskylä ym.) empiirinen analyysi vertasi tilannetta 1.45 vs. 1.3 syntyvyyden tilanteessa. Koulutus on YKSI keino sopeutua, se yksin tuskin on ratkaisu. Ei voi olettaa että syntyvyyden laskusta seurannut ikääntyminen ja taloudellinen haaste voidaan kompensoida koulutuksella kokonaan.

5.2 Vahvistetaan työllisyyttä sekä tasa-arvoa ja perheystävällisyyttä työelämässä

Työllisyyden vahvistaminen on erittäin tärkeä asia ja osasy sille, miksi investoinnit koulutukseen ja perhevapaiden uudistaminen ovat niin ratkaisevia.

6.1 Vahvistetaan odottavien vanhempien, synnyttäneiden ja vauvaperheiden tukea

-

6.2 Kehitetään vanhemmuuden ja arjessa jaksamisen tuen palveluita

-

7.1 Huolehditaan lapsiperheiden etuuksien riittävästä tasosta ja selvitetään taloudellisia kannustimia lapsensaannin aikaistamiseksi

-

7.2 Seurataan ja kehitetään perhevapaiden ja lastenhoidon tukien järjestelmää

Palkattoman hoivatyön jakautuminen miesten ja naisten välillä on Suomessa suuri ongelma. Perhevapaiden erittäin sukupuolittunut käyttö on yksi osa tätä. Muistiossa tämä mainitaan

ongelmana, mutta toimenpidesuosituksissa asia mainitaan hyvin laimeasti. Suosittelen lämpimästi tuoretta "Tietoa päätösten tueksi" (policy brief) artikkeliamme.

<https://fluxconsortium.fi/fi/tietoa-paatosten-tueksi/>

3/2025

Toimiva perhevapaajärjestelmä tukee hyvinvointia sekä yhteiskunnan sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä

Kyseessä on merkittävä ongelma, joka voitaisiin paljolti ratkaista politiikkatoimilla.

8 Muut huomiot ja mahdolliset ehdotukset lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi

-

Jalovaara Marika

Turun yliopisto - Olen sosiologian, erityisesti väestötieteen professori Turun yliopistossa. Johdan strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamaa FLUX-konsortiota. Edustan tätä lausuntoa antaessani tutkittua tietoa.